

КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНІ ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ УЧНІВ 10-11 КЛАСІВ

Олена Горошкіна

Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна
olenagoroshkina@gmail.com

Людмила Попова

Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна
pl09122003@gmail.com

Анотація. Розкрито особливості використання компетентісно орієнтованих завдань на уроках української мови. Наголошено на тому, що компетентісно орієнтовані завдання становлять пропонуваній учневі комплекс послідовних дій, виконання яких стимулюватиме самостійність у здобуванні знань, спонукатиме до креативності, сприятиме активізації його навчально-пізнавальної діяльності, набуттю життєвого досвіду тощо. Висвітлено сутність виокремлених у наукових працях таких складників компетентісно орієнтованих завдань: стимул, формулювання завдання, джерело інформації, критерії оцінювання. Наведено приклади компетентісно орієнтованих завдань. Висловлено припущення, що систематичне використання компетентісно орієнтованих завдань на уроках української мови спонукає учнів пошуку ефективних шляхів розв'язання проблем, якими можуть бути досягнення обопільної згоди задля подальшого розвитку партнерських стосунків, усунення конфліктних ситуацій тощо.

Ключові слова: компетентність, завдання, компетентісно орієнтовані завдання, структура компетентісно орієнтованих завдань.

Abstract. Competence-Oriented Tasks as a Means of Forming Communicative Skills of Students in Grades 10-11. The peculiarities of the use of competence-oriented tasks in Ukrainian language lessons are revealed. It is emphasized that the competence-oriented tasks are a set of consistent actions offered to the student, the implementation of which will stimulate independence in acquiring knowledge, encourage creativity, promote the activation of his educational and cognitive activities, gaining life experience and more. The essence of the following components of competence-oriented tasks singled out in scientific works is highlighted: stimulus, task formulation, source of information, evaluation criteria. Examples of competence-oriented tasks are given. It has been suggested that the systematic use of competence-based tasks in Ukrainian language lessons encourages students to find effective solutions to problems that may be mutually agreed to further develop partnerships, resolve conflicts, etc.

Keywords: competence, tasks, competence-oriented tasks, structure of competence-oriented tasks.

Проблема формування компетентної особистості, національної свідомості, креативної, комунікабельної, медіаграмотної, є предметом досліджень педа-

гогів, психологів, мовознавців та інших фахівців. Зацікавленість проблемою пояснюємо тим, що з-поміж наведених у переліку актуальних у 2020 році вмінь наявні ті вміння й навички особистості, що стосуються спілкування з людьми, вміння керувати й домовлятися. І попри те, що перелік був складений кілька років тому, нині маємо змогу пересвідчитись у його актуальності й важливості, оскільки «са́ме на комунікацію кожна людина витрачає близько 70 % свого часу. І са́ме мовна комунікація забезпечує існування соціальної пам'яті, зберігання й трансляцію інформації як між генераціями, так і в межах однієї (окремої) з них. Відтак відбувається зростання комунікативних потреб членів соціуму...»¹.

Зважаючи на зазначене, не втрачає своєї актуальності проблема формування комунікативних умінь здобувачів освіти, багатоаспектність якої переконливо засвідчує аналіз праць українських і зарубіжних учених. Зокрема, у Словнику-довіднику з української лінгводидактики зазначено, що комунікативні вміння й навички «формуються під час роботи над зв'язним усним і писемним мовленням. До комунікативних умінь і навичок уналежнено: уміння правильно визначати тему висловлення та чітко дотримуватися її меж; будувати висловлення логічно й послідовно, тобто встановлювати причиново-наслідкові зв'язки між фактами та явищами, відповідно до мети, основної думки, адресата мовлення; використовувати найбільш вагомі факти й докази для розкриття теми та основної думки; робити необхідні узагальнення й висновки; вибирати тип і стиль мовлення залежно від мети й ситуації спілкування; використовувати різноманітні мовні засоби відповідно до типу, стилю, жанру висловлення; удосконалювати висловлення, коригувати усне й редагувати писемне мовлення»². Привертають увагу висновки, сформульовані в докторській дисертації Л. Мамчур «Перспективність і наступність у формуванні комунікативної компетентності учнів основної школи»: «формування комунікативних умінь відбувається в процесі виконання комунікативно орієнтованих мовних і мовленнєвих вправ, що мають завдання створити або відтворити дискурс, проаналізувати його як реалізований текст»³. Суголосні з лінгводидактою в тому, що «робота з текстом має реалізовуватися в трьох планах: смисловому – визначення теми, основної думки, добір заголовка, зв'язок мовних одиниць, складання плану, висловлення змісту;

¹ Онуфрієнко, Г., Черневич, А., *Термін комунікація в поняттєвому вимірі й лінгвістичному контексті* // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка», Серія «Проблеми української термінології», 2010, № 675, с. 154.

² *Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посіб.* / Кол. авторів за ред. М. І. Пентилука, Київ: Ленвіт, 2015, с. 118.

³ Мамчур, Л.І., *Перспективність і наступність у формуванні комунікативної компетентності учнів основної школи*: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: 13.00.02, Херсон, 2012, с. 16.

структурно-стилістичному – виділення структурних частин, вибір стилю й типу мовлення; комунікативному – визначення комунікативного наміру, мотиву та мети учасників спілкування, тактики й стратегії їхньої поведінки»¹.

Водночас маємо переакцентувати процес формування комунікативних умінь і навичок учнів у компетентнісну парадигму, зокрема переконати їх у тому, що вміння комунікативно виправдано використовувати мовні засоби, ініціювати безконфліктне спілкування, брати участь у діалозі й обґрунтовано доводити власну думку потрібно формувати впродовж життя. Це стане запорукою становлення – професійного, життєвого, особистісного. З огляду на зазначене актуалізується проблема розроблення дидактично доцільного інструментарію, застосування якого на уроках української мови сприятиме не лише формуванню комунікативних умінь учнів, а й спонукатиме їх до набуття комунікативного досвіду, прогнозування шляхів застосування набутих умінь тощо.

Одним із засобів формування комунікативних умінь учнів вважаємо компетентнісно орієнтовані завдання, які вчені визначають як невід’ємний атрибут компетентнісного навчання, основними ознаками якого є застосування знань й умінь у діяльності, пошук додаткової інформації, способів для розв’язання проблемних завдань, розвиток самостійності й рефлексії²; діяльнісне завдання, яке дає змогу розвивати універсальні загальнонавчальні компетентності, вимагаючи застосування накопичених знань у практичній діяльності для вирішення конкретної навчальної проблеми³; спеціально створену дидактичну конструкцію, яка використовується з метою формування або перевірки предметних і ключових компетентностей⁴; інтегративну дидактичну одиницю, що вміщує в собі зміст, технології навчання й оцінювання якості навчальних досягнень учнів та забезпечує розвиток як предметних, так і ключових компетентностей у навчальному процесі⁵.

¹ Мамчур, Л.І., *Перспективність і наступність у формуванні комунікативної компетентності учнів основної школи*: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: 13.00.02, Херсон, 2012, с. 27.

² Котик, Т., *Композиція сучасного уроку за умов компетентнісного підходу до навчання у школі* // *Обрії*, 2017, № 1, с. 26.

³ Дика, Н., Глазова, О., *Нова парадигма післядипломної педагогічної освіти: реалізація компетентнісного підходу* // *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*, 2018, Вип. 3-4, с. 17.

⁴ Пономарьова, К., *Компетентнісно орієнтовані завдання з української мови: особливості конструювання та застосування*, URL: <https://lib.iitta.gov.ua/714221/1/Пономарьова%20К.%20І.%20Компетентнісно%20ор.pdf>, с. 2.

⁵ Курач, Л., Фідкевич, О., *Компетентнісно орієнтовані завдання в процесі навчання російської мови в школах України: конструювання та впровадження* // *Український педагогічний журнал*, 2016, № 4, с. 54.

Беручи до уваги, що компетентність «як синтетичний термін поєднує в собі готовність до цілевизначення, планування, дій, оцінювання й рефлексії, що в процесі вияву її передбачає реалізацію таких дій: зрозуміти, продемонструвати, оцінити, застосувати, використати, довести, сприяти, обрати, обґрунтувати, побудувати, розвинути»¹, а навчальне завдання «становить єдність вимоги-мети та умов її досягнення, зміст завдання задає програму навчальних дій»², будемо дотримуватися думки, що компетентісно орієнтовані завдання становлять пропонований учневі комплекс послідовних навчальних дій, виконання яких стимулюватиме самостійність у здобуванні знань, спонукатиме до креативності, сприятиме активізації його навчально-пізнавальної діяльності, набуттю життєвого досвіду тощо. Поділяємо думку вчених, які наголошують на тому, що компетентісно орієнтовані завдання повинні уможливлувати інтегрування знань, умінь і навичок з різних навчальних предметів, а також збагачення особистого досвіду учнів. Зроблені узагальнення корелюють із визначеними українськими вченими (В. Борисенко, Н. Гагіна, О. Глазова, Н. Дика, О. Караман, С. Караман, Т. Котик, К. Пономарьова, А. Фасоля та ін.) ознаками компетентісно орієнтованих завдань, як-от: ситуаційність, актуальність та особистісна значущість для учнів, можливість набуття досвіду різних видів діяльності, реалізація міжпредметних зв'язків, активізація самостійної діяльності учнів тощо³.

Описуючи структуру компетентісно орієнтованих завдань, автори називають такі їх складники: стимул, формулювання завдання, джерело інформації, критерії оцінювання. Узагальнимо сформульовані науковцями (О. Глазова, Н. Дика, К. Пономарьова, Л. Курач, О. Фідкевич та ін.) особливості кожного з них: *стимул* – мотивує до виконання завдання, акумулює досвід учня, порушує актуальну для нього проблему; *формулювання завдання* – корелюється із навчальною метою уроку; передбачає опанування нових знань або активізацію вже набутих задля формування вмінь і навичок, застосування одержаних знань, умінь і досвіду в нових навчальних ситуаціях, визначення потреби й цінності інформації, прогнозування ситуацій, у

¹ Голуб, Н., *Компетентісно орієнтоване навчання української мови учнів ліцею: проблеми і перспективи* // Концептуальні засади компетентісного навчання української мови: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (15 березня 2019 р., м. Київ), Київ: Пед. думка, 2019, с. 5.

² Кучерук, О. А., *Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика: монографія*, Житомир: Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2011, с. 225.

³ Попова, Л., *Компетентісно орієнтовані завдання як засіб формування компетентного мовця на уроках української мови в ліцеї* // Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том VIII: діалог у розвитку науки та освіти / [Ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький], Конін – Ужгород – Київ – Херсон: Посвіт, 2020, с. 180.

яких вона може бути використана, створення власного продукту (тексту, таблиці тощо); *джерело інформації* – текст, таблиця, лексикографічне видання, медіаресурс, відеофрагмент тощо, що містять «необхідну для виконання завдання інформацію»¹ й спонукатимуть учнів до аналізу змісту повідомлюваного; *інструмент перевірки* – тест, ключ, критерії оцінювання тощо².

Поділяємо думку вчених, що після виконання учнями компетентісно орієнтованих завдань окрему увагу доцільно приділити рефлексійній діяльності та самооцінюванню. Це спонукатиме здобувачів освіти до аналізування їхніх мотивів, дій, емоцій, ставлень тощо, сприятиме усвідомленню ними важливості навчально-пізнавальної діяльності для подальшого саморозвитку й самоосвіти, формуванню здатності об'єктивно й адекватно оцінювати не лише інших, а й себе.

Компетентісно орієнтовані завдання повинні стимулювати навчально-пізнавальну й мовленнєву активність учнів завдяки зверненню до власного досвіду, пережитих емоцій і вражень тощо. Наприклад, як стимул можна запропонувати учням такі завдання: 1. *Як часто вам доводиться відмовляти або заперечувати? Які етикетні формули ви для цього використовуєте? Чи завжди достатньо сказати «ні»? 2. Щодня ми сприймаємо різну інформацію. Як перевірити її достовірність? Чи ознайомлені ви з прийомами перевірки інформації? Завжди їх використовуєте? 3. До яких порад ви дослухаєтесь, а які – ігноруєте? Кого вважаєте найкращим радником? Кому довіряєте? Чому? 4. Чи погоджуєтесь із думкою, що місце розділового знака в реченні може змінити його зміст? Проілюструйте свою думку прикладами. 5. Ви читаєте інструкцію з використання, наприклад, побутового приладу перед його застосуванням? До яких наслідків може призвести ігнорування основних правил.* Під час розроблення компетентісно орієнтованих завдань окрему увагу потрібно приділити формулюванню завдання. Суголосні з науковцями й учителями-словесниками в тому, що це мають бути лаконічно й доступно сформульовані завдання, зорієнтовані на формування вмінь старшокласників аналізувати й порівнювати, досліджувати й узагальнювати, вивчати й систематизувати, пояснювати й створювати, робити припущення й спростовувати хибні твердження, дискутувати й обґрунтовувати, міркувати й робити висновки. На наш погляд, варто пропонувати учням не лише дотекстові, а й післятекстові завдання: мета перших – підготовка учнів до сприймання інформації, актуалізація їхнього досвіду, акценту-

¹ Фасоля, А., *Компетентісно зорієнтовані завдання: новація? Імітація?* // Українська література в загальноосвітній школі, 2014, № 5, с. 15.

² Горошкіна, О. М., Попова, Л. О., *Компетентісно орієнтовані завдання як компонент підручників української мови для 10-11 класів* // Проблеми сучасного підручника: збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (наукове видання), 28-29 травня 2020 р., Київ: Педагогічна думка, 2020, с. 53.

вання уваги на конкретній темі, мета других – спонукати до створення власного тексту, що є або продовженням висловленої в тексті думки, або результатом її переосмислення, або дискусією з автором. Наприклад, до уривка з книги К. Баркера «Викрадач вічності» можна запропонувати таке дотекстове завдання: *Прочитайте текст. Чому, на ваш погляд, потрібно цінувати кожну хвилину життя? З якими емоціями, станом душі у вас асоціюється кожна пора року? Запишіть у вигляді асоціативного ряду або графічно, а післятекстове – Створіть колаж з теми «Мить щастя». Будьте готові до того, щоб пояснити свій вибір ілюстрацій.*

Окрему увагу доцільно приділити джерелу інформації, що становить основу компетентнісно орієнтованого завдання й спираючись на яке, доцільно формулювати завдання. Вивчення компетентнісно орієнтованих підручників української мови для 10-11 класів¹, розроблених співробітниками відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України, переконує, що більшість уміщених у них компетентнісно орієнтованих завдань побудовано на основі текстів, у яких порушено певну особистісно чи соціально значущу проблему, описано суперечливу ситуацію, окреслено шляхи для саморозвитку й самовдосконалення, розкрито секрети успішності тощо, а також різноманітні засоби унаочнення, які виконують не лише ілюстративну, а й освітню, стимулювальну, інтегративну та інші функції. Спираючись на приклади компетентнісно орієнтованих завдань, поданих в аналізованих підручниках, оприлюднених учителями-словесниками й науковцями, ми розробили подібні завдання. Наприклад:

I. Яку людину – щасливу чи нещасну – легше описати? Яке відчуття перемоги сильніше – від виконання простого чи складного завдання? Прочитайте поради Лариси Денисенко.

Щастя та щоденну гармонійність текстуально набагато важче передати за гнів, лют, біль, відчай та розчарування. Бо перше частіше за все шепоче, воно мовчазне і похливе, решта – вис, волає, реве, якщо не надає перевагу німоті. Справа в тому, що ми самі шепочемо до щастя, боїмося, що воно відсахнеться. А відчай, важкі переживання чули найголосніші, найрозпачливіші звуки. Ми самі натренували ці емоції бути помітнішими та гучнішими. Тому треба пробувати писати про щастя, про буденність, тиху та безтурботну, треба ставити для себе складні завдання, наближатися до них – реченням, абзацом, темою (З книги «Пиши сильно»).

II. Виконайте одне із завдань за власним вибором:

- опишіть ситуації, під час яких ви почувалися щасливими;

¹ Голуб, Н., Новосолова, В., *Українська мова (рівень стандарту) підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти*, Київ: Пед. думка, 2018, 200 с.; Голуб, Н., Горошкіна О., Новосолова В., *Українська мова (рівень стандарту) підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти*, Київ: Пед. думка, 2019, 232 с.

- назвіть «складники щастя» й поясніть свій вибір;
- розкажіть, хто або що може зробити вас щасливим;
- поясніть, чи можна зробити щасливим когось;
- наведіть якомога більше слів, якими можна описати щастя, гнів або інші емоції.

Цінність подібних завдань вбачаємо також у можливостях їх впливу на розвиток емоційного інтелекту учнів. Сьогодні надзвичайно важливо навчити їх розуміти емоції інших людей та власні, керувати ними. Для цього пропонуємо низку завдань, побудованих здебільшого на текстовому матеріалі, що сприяє «зануренню» в проблему. Наприклад:

Ознайомтеся з текстом. Визначте його головну думку й ключові слова.

У кожному новому дні, хоч би яким він був, морозяним чи дощовим, маємо знайти щось гарне. Це цілком можливо. Адже в усьому, навіть, здавалося б, найсумнішому, найпохмурішому, є щось світле й добре, і його не потрібно зважувати, вимірювати, аналізувати.

Щастя не має розміру, об'єму, терміну придатності. Та одне знаю достеменно: щастя є. У нас, навколо нас. Просто ми не завжди його помічаємо – ось у чім причина внутрішнього занепаду (Е. Сафарлі).

Дотекстове завдання спрямовує учнів на уважне сприймання тексту. Після виконання його доцільно виконати післятекстові завдання, які передбачають висловлення власної думки з порушеної проблеми, складання афоризмів зі словом «щастя». Крім цього, текстовий матеріал дає змогу проілюструвати учням особливості функціонування різних мовних одиниць, їхній стилістичний потенціал.

Для вчителя текст – це потужний засіб формування ціннісних орієнтацій, предметної й ключових компетентностей учнів, для учнів – джерело інформації, об'єкт розуміння й вивчення. Компетентнісно орієнтовані завдання забезпечують максимальне використання таких можливостей тексту, як естетика мови, визначення головної й другорядної інформації, фіксування інформації різними способами, виконання логічних дій (аналіз, синтез, порівняння, класифікування, узагальнення, виявлення тези й доказів; добір власних аргументів; формулювання висновків), «переведення» тексту з одного стилю в інший; переведення тексту в інший формат: таблицю, схему, малюнок та ін.

Прагнення вчителя до того, щоб на уроках української мови звучало зразкове мовлення, виражається в ретельному доборі дидактичного матеріалу, що, як свідчить практика, найчастіше є уривками художніх творів. Актуальними є тексти, спрямовані на духовно-моральний розвиток особистості: про культуру пам'яті, збереження національних традицій, екологічної проблематики і т. ін. Для сучасних учнів важливо розширювати тематичний діапазон, щоб зміст прочитаного викликав світлі почуття, позитивні емоції,

відчуття гармонії з довкіллям, допомагав сформувати оптимістичне світосприйняття, демонстрував схвалені суспільством норми поведінки, популяризував людські чесноти. Суттєвим чинником виникнення інтересу до навчального матеріалу є його емоційне забарвлення¹.

Сьогодні особливої уваги потребує проблема визначення тематики вірцевих текстів як потужного засобу створення розвивального мовленнєвого середовища. Ми переконані, що необхідно дотримуватися пропорційності вірцевих текстів класиків художнього слова (Т. Шевченка, І. Франка, О. Гончара, Є. Сверстюка, В. Сухомлинського, Л. Костенко, В. Симоненка, М. Стельмаха, В. Стуса та ін.), наших сучасників (Г. Вдовиченко, С. Гридіна, М. Гримич, Л. Долик, М. Дочинця, М. Жайворона, О. Забужко, І. Мацко, Слави Світової та ін.), а також текстів, перекладених із різних мов (Я. Вишневецький, В. Шимборська, М. Емінеску, Т. Аргезі, М. Кундера, Ш. Мараї та ін.). Системне використання текстового матеріалу на уроках української мови сприяє ознайомленню учнів із особливостями зв'язку висловлення й готує їх до глибокого розуміння класичних і створення власних текстів. Критеріями добору текстів вважаємо високий рівень їхнього інформативності, актуальність, доступність, що забезпечує можливість адекватного сприймання змісту твору синхронно з його читанням, розвивальний та виховний потенціал, наповнення дидактично значущими мовними одиницями відповідно до теми уроку, урахування психологічних особливостей учнів, досконалість відбору мовних одиниць у створенні тексту певного стилю й жанру мовлення, здатність тексту бути об'єктом пошукової діяльності учнів, спроможність тексту спонукати учнів до словесного самовдосконалення, лінгвокреативності, а також наявність у ньому проблеми, шляхи розв'язання якої учні повинні запропонувати самостійно².

Сучасні учні повинні добре знати історію, звичаї, традиції свого народу, а також вивчати історію, культуру, літературу народів – найближчих сусідів України. Саме тому на уроках української мови доцільно використовувати, наприклад, уривки з творів румунських письменників, що перекладені українською мовою, румунські прислів'я тощо. Наприклад:

1. І. Пригадайте, що таке *приказка*, *прислів'я*. На основі поданих народних висловів сформулюйте найважливіші життєві цінності. Змодельуйте ситуації, у яких уживання прислів'їв буде доцільним.

1. *За думки мита не беруть.* 2. *Не обіцяй того, що не зможеш виконати.* 3. *Скупий завжди бідний.* 4. *Честь важить більше за гроші.* 5. *Чисте*

¹ Горошкіна, О.М., *Робота з текстом на уроках української мови: компетентнісний вимір* // Українська мова і література в школі, 2019, № 6, с. 3.

² Горошкіна, О.М., *Текст як засіб реалізації завдань компетентісно орієнтованого навчання української мови*, URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718548/1/Тези%20Горошкіної%20на%20Беседу.pdf>, с. 4.

вбрання не потребує прання. 6. **Старання** – мати щастя. 7. Де розум, там і щастя. 8. На віз розуму треба ще й жменю щастя. 9. Гроші розуму не дають, але розум дає гроші. 10. Той, хто говорить, – сіє той, хто слухає, – збирає. 11. Немає нічого дорожчого за здоров'я (Румунські прислів'я).

II. Визначте синтаксичну роль виділених слів.

III. Напишіть твір-мініатюру (8-9 речень), використавши як заголовок одне з прислів'їв.

2. I. Про роль виваженого, переконливого слова свідчить значна кількість прислів'їв, створених різними народами світу. Прочитайте румунські прислів'я. Якою темою вони об'єднані? На яких моральних якостях мовця, а також якостях мовлення в них наголошено?

1. Вола в'яжуть мотузком, а людину – словом. 2. Добре слово змащує, а зле коле. 3. Людський язик фортеці розбиває. 4. Погане слово краще проковтнути, ніж промовити. 5. Від хорошого слова язик не болить. 6. Всякому слову свій час. 7. Слово – як вітер, і добрим скакуном не догнати. 8. Язик кісток не має, думка, як хоче, так його і згинає. 9. Худобу напувають водою, а людей – глибоким словом. 10. У нього наче клоччя в роті. 11. У нього неначе повний рот мамалиги.

II. На основі прислів'їв складіть правила для мовця й слухача. Ознайомте однокласників із цими правилами.

3. Порівняйте українське і румунське прислів'я. Про що в них ідеться? У чому виявляється національна специфіка прислів'їв?

Язик до Києва доведе (Українське прислів'я). Сліпі й до Сучави доходять (Румунське прислів'я).

Знання прислів'їв і комунікативно доцільне їх застосування під час спілкування сприяє увиразненню мовлення учнів, його емоційності, образності, креативності.

Систематичне використання компетентнісно орієнтованих завдань на уроках української мови спонукає учнів пошуку ефективних шляхів розв'язання проблем, якими можуть бути досягнення обопільної згоди задля подальшого розвитку партнерських стосунків, усунення конфліктних ситуацій тощо. Водночас учні опановують прийоми спілкування, жанри усного мовлення. У результаті виконання таких завдань учні переконуються на практиці в необхідності дотримання правил мовленнєвого етикету, комунікативно доцільного використання вербальних і невербальних засобів спілкування.

Література

1. Голуб, Н., *Компетентнісно орієнтоване навчання української мови учнів ліцею: проблеми і перспективи* // Концептуальні засади компетентнісного навчання української мови: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, про-

- фесора Біляєва Олександра Михайловича (15 березня 2019 р., м. Київ), Київ: Пед. думка, 2019, с. 4-6.
2. Голуб, Н., Новосьолова, В., *Українська мова (рівень стандарту) підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти*, Київ: Пед. думка, 2018, 200 с.
 3. Голуб, Н., Горошкіна, О., Новосьолова, В., *Українська мова (рівень стандарту) підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти*, Київ: Пед. думка, 2019, 232 с.
 4. Горошкіна, О.М., *Текст як засіб реалізації завдань компетентнісно орієнтованого навчання української мови*, URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718548/1/Тези%20Горошкіної%20на%20Беседу.pdf>.
 5. Горошкіна, О.М., *Робота з текстом на уроках української мови: компетентнісний вимір* // Українська мова і література в школі, 2019, № 6, с. 2-5.
 6. Горошкіна, О. М., Попова, Л. О., *Компетентнісно орієнтовані завдання як компонент підручників української мови для 10-11 класів* // Проблеми сучасного підручника: збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (наукове видання), 28-29 травня 2020 р., Київ: Педагогічна думка, 2020, с. 52-54.
 7. Дика, Н., Глазова, О., *Нова парадигма післядипломної педагогічної освіти: реалізація компетентнісного підходу* // Неперервна професійна освіта: теорія і практика, 2018, Вип. 3-4, с. 14-20, URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2018_3-4_4.
 8. Котик, Т., *Композиція сучасного уроку за умов компетентнісного підходу до навчання у школі* // Обрії, 2017, № 1, с. 24-26, URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/obrii_2017_1_9.
 9. Курач, Л., Фідкевич, О., *Компетентнісно орієнтовані завдання в процесі навчання російської мови в школах України: конструювання та впровадження* // Український педагогічний журнал, 2016, № 4, с. 52-59, URL: <https://lib.iitta.gov.ua/707220/1/УПЖ%20СТАТТЯ.pdf>.
 10. Кучерук, О. А., *Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика: монографія*, Житомир: Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2011, 420 с.
 11. Мамчур, Л.І., *Перспективність і наступність у формуванні комунікативної компетентності учнів основної школи*: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: 13.00.02, Херсон, 2012, 46 с.
 12. Онуфрієнко, Г., Черневич, А., *Термін комунікація в поняттєвому вимірі й лінгвістичному контексті* // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології», 2010, № 675, с. 154-160, URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/6993/1/34.pdf>.
 13. Пономарьова, К., *Компетентнісно орієнтовані завдання з української мови: особливості конструювання та застосування*, URL: <https://lib.iitta.gov.ua/714221/1/Пономарьова%20К.%20І.%20Компетентнісно%20ор.pdf>.
 14. Попова, Л., *Компетентнісно орієнтовані завдання як засіб формування компетентного мовця на уроках української мови в ліцеї* // Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том VIII: діалог у розвитку науки та освіти / [Ред.: Я. Ѓжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький], Конін – Ужгород – Київ – Херсон: Посвіт, 2020, с. 179-181.

15. *Румунські прислів'я та приказки: Збірник*, Пер. з рум. В. Семчинського, Київ: Дніпро, 1978, 223 с., іл. («Мудрість народна»).
16. *Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посіб.* / Кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк, Київ: Ленвіт, 2015, 320 с.
17. Фасоля, А., *Компетентісно зорієнтовані завдання: новація? Імітація?* // Українська література в загальноосвітній школі, 2014, № 5, с. 14-20.